

7. Сорокун В. М. Міжнародно-правовий захист права на свободу совісті та віросповідання: монографія. Харків: Константа, 2010. 251 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-90>

PECULIARITIES OF STATE-CHURCH RELATIONS IN HUNGARY

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН В УГОРЩИНІ

Palinchak M. M.

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Dean of the Faculty of International
Economic Relations
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Палінчак М. М.

*доктор політичних наук, професор,
декан факультету міжнародних
економічних відносин
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна*

Tovt M. M.

*Postgraduate student at the Department
of International Politics
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

ТОВТ М. М.

*аспірант кафедри міжнародної
політики,
Ужгородський національний
університет
м. Ужгород, Україна*

Глибокі зміни в релігійному складі країни відбулися в XVI столітті, тому що вагома кількість угорців швидко прийняла протестантизм, спочатку у формі лютеранства з Німеччини, а потім у формі кальвінізму з Швейцарії. Реформатські течії швидко поширилися по всій території держави, і навіть там де католицизм був надзвичайно впливовим; шляхта підтримувала лютеранство. Угорська реформаційна церква стала символом національної культури, оскільки поширила Біблію народною мовою та сприяла освіті через свою шкільну систему.

Основний закон, конституція країни, передбачає свободу совісті та релігії, включаючи свободу вибору або зміни релігії чи переконань, а також свободу – одноосібно чи спільно з іншими, публічно чи приватно – сповідувати релігію чи переконання через релігійні акти чи церемонії чи будь-яким іншим способом у поклонінні, практиці та обрядах. Він забороняє релігійну дискримінацію, а також виступи, «спрямовані на приниження гідності» будь-якої релігійної громади [1].

Релігійна демографія в країні, згідно з національним переписом населення 2022 року, із 60 відсотків населення, яке відповіло:

– 50 % – римо-католики;

- 16 % – угорська реформатська церква (кальвіністи);
- 3 % – лютерани;
- 3 % – греко-католики;
- менше 1 % – євреї;
- 27 % повідомили про відсутність релігійної приналежності.

Інші релігійні групи, які разом становлять менше 5 відсотків населення, включають:

- Угорське євангельське братство;
- православні християнські групи;
- інші християнські деномінації;
- буддисти;
- мусульмани;
- та ін. [1].

Важливо зазначити, що основний принцип державно-церковних відносин передбачає – світоглядний нейтралітет держави [2, с. 81]. Згідно до 69 статті Конституції Угорщини: кожен має право на свободу думки, свободу совісті та свободу віросповідання; вільно вибирати або прийняти релігії чи переконання, а також свободу публічно чи приватно виражати або відмовлятися від вираження, сповідання та навчання таких релігій та переконань шляхом релігійних дій, обрядів чи будь-яким іншим способом, індивідуально чи групою. В Угорщині Церква і держава діють окремо одна від одної [3].

Згідно до Закону «Про свободу совісті і свободу віросповідання, а також про церкви», «церкви та релігійні віросповідання є носіями людських цінностей і відіграють значну роль у навчально-виховних процесах, у повсякденному житті суспільства» [2, с. 81].

Важливим в країні є питання реституції церковного майна. В період 1991-1992 рр. парламент Угорщини прийняв декілька реституційних законів [4, с. 169].

На суму оціненого майна, яке підпадало під реституцію, були видані цінні папери загалом 143 млрд. форинтів, з них:

- католицькій церкві належала компенсація за 2300 споруд;
- реформатській – за 1000;
- євангелістській церкві – більш ніж за 100 споруд [4, с. 169].

До прийняття змін та доповнень до Конституції Угорської Республіки у грудні 1994 р. парламент країни 10 червня 1991 р. прийняв Закон «Про колишню церковну власність» (XXXII/1991) [4, с. 169].

Протягом 2012 р. угорський уряд надав 35 млрд. форинтів (близько 161 млн. доларів США) додаткового фінансування церквам [5, с. 95].

Конституційно-правове регулювання державно-церковних відносин в Угорщині передбачає відокремлення держави та церкви. Всі зареєстровані церкви мають рівні права і обов'язки.

Важливо зазначити, що в школах Угорщини дозволено викладати релігію [5, с. 95].

В статті 32/А Конституції Угорщини зазначається, що Конституційний суд скасовує будь-які закони та інші статuti, які він визнає неконституційними. Конституційний Суд має повноваження скасовувати закони, що порушують невід'ємні права на життя та людську гідність, право на захист персональних даних, право на свободу думки, свободу совісті та свободу релігії [3].

Згідно до законодавства Угорщини, держава не може ні керувати, ні створювати будь-які установи для контролю чи моніторингу релігійних груп. Церковні доктрини, внутрішні правила церкви та статuti не підлягають державному перегляду [1].

Вагоме місце в країні займають відносини з Ватиканом, адже договори зі Святим Престолом регулюють відносини між державою та Римо-Католицькою Церквою, включаючи:

- фінансування державних послуг і релігійної діяльності;
- та врегулювання претензій щодо майна, конфіскованого державою в епоху комунізму [1].

Варто відзначити, що згідно до даних «2023 Report on International Religious Freedom: Hungary», Угорщина також має офіційні угоди з Угорською реформатською церквою, Угорською лютеранською церквою, та іншими. Вони охоплюють такі питання, як релігійна освіта та виплати від держави церквам, які надають освітні чи соціальні послуги від імені держави [1].

Література:

1. 2023 Report on International Religious Freedom: Hungary. URL: <https://www.state.gov/reports/2023-report-on-international-religious-freedom/hungary/>

2. Палінчак М.М., Лешанич М.М. Правове регулювання державно-церковних відносин в країнах Центрально-східної Європи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2014. Випуск 24. Том 1. С. 77-84

3. The Constitution of the Republic of Hungary. URL: <https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/hu/hu047en.html>

4. Палінчак М. М. Конституційно-правове регулювання державно-церковних відносин в Угорській Республіці. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 56. С. 166-172

5. Палінчак М. М., Рудольф Кухарчик, Стеблук Д. М., Пупена В. В. Релігійний чинник у міжнародних відносинах: навч. посіб. Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2020. 240 с.